Rajavartiolaitoksen esikunta
Kontra-amiraali Markku Hassinen 16.10.2019

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020

1. Johdanto

Vallitsevassa turvallisuustilanteessa ei ole näköpiirissä nopeaa käännettä parempaan ja tilanteen ennustettavuus säilyy heikkona. Rajaturvallisuus Euroopassa ja Suomessa on muuttuneen turvallisuustilanteen keskiössä. Tilanteeseen vastaaminen edellyttää Rajavartiolaitokselta riittävää henkilöstöä, kalustoa ja toimivaltuuksia.

Sisäisen turvallisuuden selonteon linjausten ja turvallisuusympäristön muutosten perusteella Rajavartiolaitos keskittyy huolehtimaan itärajan perustason valvonnasta, rajanylitysliikenteen turvallisuudesta sekä meripelastuksen ja merellisten ympäristövahinkojen torjunnan johtamisesta. Lisäksi sotilaallisen maanpuolustuksen velvoitteet hoidetaan täysimääräisesti.

Keskeisimmät resursointia edellyttävät kokonaisuudet ovat Rajavartiolaitoksen suorituskyvyn varmistamisen lisäksi turvalliset ja terveelliset toimitilat henkilöstölle, Euroopan raja- ja merivartioston pysyvän joukon perustaminen sekä käyttöikänsä päähän tulleiden teknisten valvontajärjestelmien, alusten ja ilma-alusten uusiminen.

2. Rajavartiolaitoksen toimintamenot

Rajaturvallisuuden suorituskyvyn ja rajavartijamäärän turvaamiseksi Rajavartiolaitos esitti 12,4 milj. euron määrärahalisäystä vuodelle 2020. Hallituksen esitys sisältää vain 1,3 milj. euron lisäyksen, joten määräraha ei lisäyksistä huolimatta riitä nykyisen toimintatason ja suorituskyvyn ylläpitämiseen. Erityisesti kasvavien kiinteistö- ja ICT-menojen vuoksi Rajavartiolaitoksella on kehyskaudelle yli 10 milj. euron sopeuttamistarve, mikä käytännössä merkitsee henkilöstömäärän pienentämistä, hankintojen karsimista sekä valvontatoiminnan ja näkyvyyden vähenemistä raja- ja merialueella.

Rajavartiolaitos esitti välttämättömien toimitilojen peruskorjausten käynnistämiseksi ja niistä aiheutuvien Senaatti-kiinteistöjen vuokrankorotusten kattamiseksi vuodelle 2020 4,8 milj. euron lisämäärärahaa. Hallituksen esitykseen ei kuitenkaan sisälly vuokratilojen korjausvelan poistamiseen esitettyä lisäystä. Turvallisten ja terveellisten toimitilojen turvaaminen henkilöstölle edellyttäisi kehyskaudella n. 5 milj. euron vuosittaista lisäystä Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin.

Euroopan raja- ja merivartioviraston (Frontex) alaisuuteen perustetaan vuodesta 2021 alkaen pysyvät joukot, joiden tavoitevahvuus on 10 000 rajavartijaa. Jäsenmailla on velvollisuus asettaa henkilöstöä Frontexin käyttöön vuoden 2021 alusta lukien. Hallituksen esitys sisältää Suomen velvoitteiden toimeenpanemiseksi 790 000 euron määrärahan vuodelle 2020 Rajavartiolaitoksen esityksen mukaisesti. Kehyskaudella Eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvien joukkojen menoihin varataan vuosittain n. 4 milj. euroa.

Rajavartiolaitos on esittänyt vuoden 2020 talousarvioesityksen täydennyksessä toimintamenojen lisäystä noin 7 milj. euroa. Lisärahoitusta tarvitaan Senaatti-kiinteistöjen vuokratilojen välttämättömien peruskorjausten suunnittelukustannuksiin ja toimitilaturvallisuuden parantamiseen. Lisäksi mahdollinen sopimukseton Brexit edellyttää lisärahoitusta sujuvan rajanylitysliikenteen turvaamiseksi Helsinki-Vantaan ja Lapin alueen lentoasemilla.

3. Rajavartiolaitoksen investoinnit

Vuoden 2020 talousarvioesitykseen sisältyy yhteensä 15 milj. euroa Rajavartiolaitoksen maa- ja merirajan teknisten valvontajärjestelmien korvausinvestointeihin. Esitetyllä määrärahalla kyetään aloittamaan valvontajärjestelmien uusiminen, mutta tämä edellyttää hallitusohjelman mukaisesti n. 35 milj. euron lisärahoitusta kehyskauden aikana. Uudistamalla nykyiset tekniset valvontajärjestelmät vähennetään tarvetta korvata vanhentuvaa tekniikkaa lisähenkilöstöllä.

Rajavartiolaitoksen kaksi valvontalentokonetta saavuttaa 30 vuoden käyttöiän 2025. Korkea käyttöikä alentaa koneiden käyttöastetta ja nostaa käyttökustannuksia, joten Rajavartiolaitos on käynnistänyt selvityksen suorituskyvyn korvaamiseksi. Kokonaiskustannuksiksi vuosille 2021 - 2022 arvioidaan yhteensä 40 milj. euroa. Merialueen valvonnan, meripelastuksen ja merellisen ympäristövahinkojen torjunnan keskeisen kansallisen suorituskyvyn ylläpitämiseksi tarvitaan vuonna 2020 päätös tilausvaltuudesta ja tarvittavista määrärahoista.

Rajavartiolaitoksella on tällä hetkellä neljä vartiolaivaa, joista kolme ei enää täytä tämän päivän vaatimuksia. Rajavartiolaitos on siten varautunut korvaamaan kolme vanhentunutta käyttöikänsä päässä olevaa vartiolaivaa kahdella uudella vartiolaivalla vuosina 2022 - 2026. Hankinnan valmistelun sujuvan ja taloudellisen etenemisen varmistamiseksi laivojen suunnittelu tulisi tehdä vuosina 2020 - 2022 ja tätä tarkoitusta varten Rajavartiolaitokselle tulisi osoittaa 5 milj. euron suunnitteluraha vuodelle 2020. Uusien laivojen käyttöönoton viivästyminen lisää merkittävästi nykyisen elinkaarensa lopussa olevan kaluston ylläpitokustannuksia.